



Две су се ствари догодиле од јуче - Европа се анемично позабавила случајем Србија и у Америци је убијен конзервативни идеолог са извесном харизмом, Чарли Кирк. Све то ми посматрамо са рубова света на који нас је историја наплавила и на којима успевамо остати вечни бродоломници на обали која је одавно наша, покушавајући да пободемо неко коље око импровизоване колибе и свучемо са дрвета неки кокосов орах, не окрећући се иза себе, да истражимо рођено залеђе, већ са чежњом гледајући у химеру суседних обала. Те суседне обале нам се стално чине неприродно близу, али досад су се показале недоступнима.

Америка је највећи генератор модерних митова и наратива и њен културни утицај је без преседана

Америка је увек била земља екстрема и у томе је можда и претежни део њене широке привлачности - јер у њој, као у огледалу, свако може пронаћи свој одраз. Она је, поред тога, највећи генератор модерних митова и наратива и њен културни утицај је без преседана. Зато смо склони да их, и пре но што су њене приче испричане - довршавамо у својој глави, као што су чинили људи око гуслара или барда у древним временима.

Радимо то зато што познајемо њену матрицу, песму смо чули много пута и она је одјекнула у нама; у њој има нешто од поетике епске формуле, која се заснива на понављању устаљених епитета и атрибуције јунака, познатих заплета и расплета, са увек оним минималним превазилажењем хоризонта очекивања које жанр чини свежим и занимљивим. Иако се већ и све то помало излизало. Страшно је на овај начин коментарисати политички атентат, можда, али толико смо затрпани ужасним вестима, убијеном или гладном децом која нам у лице уносе празне чанке, бомбама које откидају удове - да се наспрам тог документаризма амерички политички атентат гледа као упакована холивудска фикција. Ми већ, наиме, замишљамо, ко ће играти Чарлија Кирка, ко типа из ФБИ-а који даје изјаве, ко председника. Ми већ довршавамо у својој глави епску песму јер нам је позната - али то је знак нечега што многи од нас, који гледају у Америку као у непријатеља не разазнају - тај гуслар и ми смо део исте културе, он нас је својим магијским понављањем давно увео у свој круг, учинио своју причу кобно познатом.



У реалности, која није прича - један човек је убијен због приче. У питању је глобално важан симболички гест, који ће бити у будућности разматран када се будемо освртали на ово време и његове импликације

Може нам се то свиђати или не - свеједно је. И наредну причу, ону о успону паметних машина и покушају човечанства да се у томе снађе ће, у културном смислу - и даље причати тај гуслар, била бих веома изненађена да се то у скорије време промени. У реалности, која није прича - један човек је убијен због приче. Људе, дакле, убијају свуда због приче, али пошто се ово убиство десило на том митотворачком тлу - у питању је глобално важан симболички гест, који ће бити у будућности разматран када се будемо освртали на ово време и његове импликације.

## Васкрснути свог гуслара

Пише: Моња Јовић

субота, 13 септембар 2025 11:09

---

Све то ме изнова подсетило, посредно, на реплику из необичног Деспотовљевог романа „Јесен сваког дрвета“ који као ретко које дело наше књижевности говори о крају епохе социјализма, крају источног блока и импликацијама које ће то имати по свет и нас у том свету, са нарочитим освртом на уметничке праксе, дакле и на оне који причају приче. Јунак Деспотовљевог романа, у једном тренутку открива да се онесвестио док је рушио Берлински зид. Кад чује да његова саговорница, чији лик представља прототип европске културкомесарке тај зид види као „велику метафору подељених идеологија“, он се побуни: „Али зид није метафора! Он је стваран, од бетона и челичне арматуре, са аутоматима смрти. Због њега су људи убијани!“ Она му на то мирно одговара: „Увек убијају људе због метафоре.“ Онда му објасни да ће Европа наставити да финансира уметнике из Источне Европе зато што је модерна уметност „веома снажна, разарајућа. Она, можда боље од сваке идеологије, мења свест у својој средини.“



Сад кад ми вапимо за демократизацијом и крајем политичког система који се повампирео у организовани криминал - Европа се згодно прави луда

## Васкрснути свог гуслара

Пише: Моња Јовић

субота, 13 септембар 2025 11:09

---

Деценијама Европа управо то покушава у овом нашем забрану, са прилично мршавим резултатима јер јој управо такви резултати одговарају - ми смо они са којима се никада није мислило озбиљно, бродоломници на обали уз коју се пристаје бродовима зарад размене, али се никад нико не укрцава и не искрцава, па је анемична НГО агенда била сасвим довољна. Сад кад ми мислимо озбиљно, кад вапимо за демократизацијом и крајем политичког система који се повампирио у организовани криминал - Европа се згодно прави луда; десет месеци ми ходамо и јуче су нам рекли да их се то, заправо, не тиче, не знају шта бисмо хтели, иако бисмо евидентно хтели све оно што су нам они причали да бисмо морали хтети свих ових година. **Нису нам променили свест пројекти из њихових култур фондова, већ, као и обично - беспризорност нашег домаћег беглука са којима су њихове елите у очигледном талу, па смо пропиштали на начин на који није у Бриселу популаран - пропиштали смо, наиме, сами од себе, без претходно написаног скрипта.**



Колико год ови наши протести били неспретни, на тренутке бедасти и дезоријентисани - они су наш први истински покушај да након много, много времена - васкрсемо свог сопственог гуслара

## Васкрснути свог гуслара

Пише: Моња Јовић

субота, 13 септембар 2025 11:09

---

Оно што морамо схватити - колико год ови наши протести били неспретни, на тренутке бедасти и дезоријентисани - они су наш први истински покушај да након много, много времена - васкрснемо свог сопственог гуслара. И то ме враћа на један генијални филмски дијалог Тејлора Шеридана, који бих волела да сам ја написала. У њему разговарају двојица људи у овој сцени на слици - један од њих је амерички староседелац, други позната фигура америчког закона. Закон пита: "Чему боја?" Староседелац, дакле бродоломник на напуштеној обали неког клаустрофобичног резервата, бродоломник на сопственој обали, онај који жалује за својим изгубљеним светом, одговара: "То је моје лице смрти." Закон ће на то, са малим цинизмом у дну реплике, цинизмом Закона: "Је ли тако? Откуд знаш то?" Староседелац одговара онако како бисмо могли одговорити сви ми, свакога часа на улицама Србије, ако смо искрени сами са собом:

"Не знам. Измислио сам га. Нема више никога ко би ме научио."



## Васкрснути свог гуслара

Пише: Моња Јовић  
субота, 13 септембар 2025 11:09

---

**Све морамо измислити испочетка, васкрснути свог гуслара да нам објасни како се то ради.**

Иначе ће и нас убијати због метафоре која, што је најгоре, није уопште наша.

*\* Аутор је писац и сценариста*